

Orfeu i Eurídice

D'allà, Himeneu, cobert amb el seu mantell de color safrà, s'allunya travessant la immensitat de l'aire i es dirigeix a la terra dels cícons, on era invocat inútilment per la veu d'Orfeu. El déu hi va acudir, és cert, però no hi va dur les paraules rituals, ni alegria en els rostres, ni uns presagis de felicitat. Fins i tot la torxa que duia crepitava sense parar i feia plorar amb el fum, sense que aparegués cap mena de foc, per molt que era agitada. El desenllaç fou pitjor que els presagis; car, mentre la nova esposa es passejava per l'herba, acompanyada d'una multitud de nàïades, fou mossegada en el taló per una serp i va morir. Quan el cantaire del Ròdope la va haver plorat prou en el món d'aquí dalt, es va aventurar també en el món de les ombres i va atrevir-se a baixar fins a l'Estix per la porta del Tènaros; passant entre multituds sense pes i entre fantasmes de gent que havia rebut sepultura, va arribar fins a Persèfone i el senyor que governa el regne indesitjable de les ombres.

Cantant al ritme de les cordes de la seva lira, va dir així: *«Oh, déus del món que hi ha sota la terra, on hem de caure totes les criatures mortals; si és permès i em deixeu que us digui la veritat sense els circumloquis que caracteritzen la boca dels mentiders, no he baixat aquí per veure l'obscuritat del Tàrtar ni per lligar amb cadenes els tres colls, coberts de colobres en comptes de pèls, del monstre semblant a Medusa; la causa de la meua vinguda és la meua esposa; un escurçó que va trepitjar li va inocular el seu verí i li va arrabassar la vida en ple creixement. Hauria volgut ser capaç de suportar-ho i ho he intentat, no ho negaré, però l'Amor ha vençut. Aquest és un déu ben conegut en el món de dalt; si també ho és aquí, ho ignoro; però imagino que aquí també ho és. Si la tradició d'aquell antic rapte no és inventada, a vosaltres us va unir també l'Amor. Per aquests indrets que omplen tothom de temor, per aquest Caos tan gran, pel gran silenci del vostre regne, torneu a teixir, jo us ho suplico, els fils del destí d'Eurídice, tallats massa aviat. Tot ha d'acabar aquí, amb vosaltres; demorem una mica i, més d'hora o més tard, ens afanyem cap al mateix lloc. Tots venim aquí, aquesta és la nostra casa darrera i sou vosaltres qui regneu durant més temps damunt el gènere humà. Ella també, quan arribi a l'edat madura i hagi viscut un nombre d'anys just, se sotmetrà a les vostres lleis; no demano un present, sinó un préstec. I si el destí em nega aquesta gràcia per a la meua esposa, estic decidit a refusar-me a tornar; alegreu-vos de la mort de tots dos».*

Mentre cantava així i s'acompanyava tocant les cordes de la lira, les ànimes sense sang ploraven. Tàntal no tractava d'agafar l'aigua fugitiva, la roda d'Ixíon s'havia aturat, les aus no arrencaven el fetge, les nétes de Belos havien deixat descansar les àmfores i tu, Sísif, t'havies assegut damunt la teua roca. Diu la tradició que aleshores, per primer cop, les llàgrimes van humitejar les galtes de les Eumènides, subjugades pel cant; ni l'esposa del rei, ni el déu que regna en les profunditats poden negar-se a les súpliques i criden Eurídice. Ella es trobava enmig dels espectres que acabaven d'arribar i va acostar-s'hi caminant a poc a poc per causa de la ferida. Orfeu del Ròdope la va rebre, i amb ella una condició, no podia girar els seus ulls enrere fins que no hagués sortit de les valls de l'Avern o el do seria anul·lat. Anaven, envoltats d'un silenci pregon, per un camí en pujada, escarpat, obscur, cobert d'una boira espessa i tenebrosa. No eren gaire lluny dels límits del món de dalt, i allí, per por que ella defallís i desitjós de veure-la, l'enamorat va girar els ulls i Eurídice va caure enrere en aquell mateix moment; estenia els braços, tractava d'agafar-se i de ser agafada, però la desventurada no aferrava altra cosa que l'aire que s'esmunyia. Ara, en el moment en què moria per segona vegada, no va retreure res al seu espòs —¿ què li podia retreure sinó

haver-la estimada?— Ella li va dir el darrer adéu, que amb prou feines podia ja arribar a les oïdes d'ell, i es va precipitar altre cop al lloc d'on havia sortit. Orfeu, en veure la seva esposa morir per segona vegada, va quedar esbalaït, com l'home que, espantat, va veure el gos de tres colls, amb el del mig encadenat; no va escapar al terror fins que no va canviar la seva natura primera, perquè el seu cos es va transformar en pedra; o com Òlenos, que va carregar amb el delictes i va voler semblar culpable; o com tu, infortunada Letea, massa creguda en la teva bellesa; un dia van ser cors molt units i ara són pedres que descansen sobre l'Ida humit. Orfeu suplicava i tractava en va de passar per segona vegada; el barquer li ho impedia; tot i així, va restar assegut a la riba durant set dies, descurat i sense tastar els dons de Ceres; els seus únics aliments van ser el neguit, el dolor que sentia en el cor i les llàgrimes. Queixant-se de la crueltat dels déus, va retirar-se a les altures del Ròdope i a l'Hèmon, sacsejat pels aquilons. El Tità havia posat fi per tres vegades ja al cicle de l'any, que tanquen els Peixos, habitants de les aigües, i Orfeu havia fugit tot tracte amorós amb les dones, sigui per la desgràcia que li havia succeït, sigui perquè ho havia promès. Moltes dones, però, cremaven de desig d'unir-se al poeta, i moltes havien sentit el dolor del rebuig. Va ser ell, fins i tot, qui va ensenyar als pobles de Tràcia a traslladar el seu amor als mascles tendres i a collir-ne, abans de la juvenesa, les flors primeres de la breu primavera de la vida.